

Honderden, misschien wel duizenden zijn het er, zo'n 2000 hectare verspreid over heel Gelderland en ook over en langs de Veluwe: oude bosgroeiplaatsen. Vaak zijn ze heel klein, bijvoorbeeld een halve hectare of niet meer dan een kort rijtje bomen. Het bijzondere is dat ze in 1832 al op de eerste kadastrale kaart van Nederland stonden en sindsdien onafgebroken bosgrond zijn gebleven. Hierdoor is de bosbodem op zulke plekken van onschatbare waarde. Nu wil de provincie Gelderland de bescherming van deze oude bosgroeiplaatsen, voor zover ze buiten beschermde natuurgebieden liggen, afzwakken. Doodzonde en onnodig, betogen Maarten Witberg en Els Sytsma van Natuur en Milieu Gelderland.

tekst Maarten Witberg en Els Sytsma, foto Hans Dijkstra

Opinie

Oude bosgroeiplaatsen zijn kostbare natuurparels

Bij oude bosgroeiplaatsen gaat het om talloze sfeervolle, karakteristieke elementen in ons landschap, zoals singels, houtwallen, hak-houtbosjes en overhoekjes. Door de lange ontwikkelingstijd van de bodem komen er vaak soorten voor zoals de bosanemoon die zich in jongere bossen moeilijk vestigen of verspreiden. De bodem is er een schatkamer vol sporen, zaden en schimmels. Daarmee vormen ze een sleutel voor natuurherstel en biodiversiteit. Natuur en Milieu Gelderland pleit ervoor om die oude bosgroeiplaatsen te koesteren en ze juist een spilfunctie te geven bij natuurherstel in het landelijk gebied. Ze staan ontwikkelingen niet in de weg, en zijn juist een kans voor natuurinclusieve plannen. Dat lichten we graag toe.

Stapstenen veerkrachtige natuur

In het debat over de slechte staat van onze natuur gaat het steevast over drukfactoren, zoals stikstofoverschot en watertekort. Het gaat zelden over de kracht en kansen die de natuur zelf heeft om te herstellen. Juist de wijdverspreide oude bosgroeiplaatsen zijn stapstenen naar een veerkrachtige natuur. Natuurherstel gaat immers niet alleen over de beschermde natuurgebieden in het Gelders Natuurnetwerk en in de Europees beschermde Natura 2000-gebieden als de Veluwe, maar juist ook over alles wat daarbuiten ligt. Niet voor niets heeft de provincie zich gecommitteerd aan de zogenaamde 'groenblauwe dooradering', het netwerk van natuurlijke landschapselementen zoals houtwallen, heggen, sloten en beken met natuurlijke oevers en poelen. Het Aanvals-

plan Landschap dat breed in Nederland is omarmd heeft als doelstelling om in 2050 op 10 procent oppervlak van het platteland een groenblauwe dooradering te hebben gerealiseerd. Oude bosgroeiplaatsen zijn het perfecte uitgangspunt om aan deze doelstelling te werken.

Politieke discussie

Momenteel worden oude bosgroeiplaatsen beschermd in de provinciale omgevingsverordening: als er gekapt wordt, moet op dezelfde locatie herplant plaatsvinden. De provincie kan een ontheffing verlenen van deze verplichting als het maatschappelijk belang van de kap groot genoeg is. Er wordt maar weinig gebruikgemaakt van deze mogelijkheid. Dus een goed werkend systeem, zou je denken: de beschermde status geeft weinig regeldruk voor de overheid en stimuleert kennelijk om alternatieven te zoeken.

Toch wil de huidige provinciale coalitie van de beschermde status af. In het coalitieakkoord staat het voornemen om de beschermde status van oude bosgroeiplaatsen 'met een lage ecologische waarde' op te heffen. Het probleem voor Gedeputeerde Staten (GS) is echter dat het onbekend is welke bosgroeiplaatsen een hoge of een lage ecologische waarde hebben. De inventarisatie van de vele gebiedjes zal omslachtig, tijdrovend en duur zijn.

In december kwamen GS daarom met een pragmatische oplossing: we heffen de beschermde status van alle oude bosgroeiplaatsen buiten het Gelders Natuurnetwerk op. Met één druk op de knop te regelen in het provinciale GIS-systeem. Als motivatie voerde de gedeputeerde Harold Zoet aan dat daarmee planprocedures voor woningbouw en infrastructuur véél korter kunnen worden. Bovendien is bescherming al op andere wijze geregeld volgens hem. Op beide argumenten valt veel af te dingen.

Opluchting maar geen rust

Samen met ruim vijftig andere nationale en lokale natuurorganisaties kwamen wij met een open brief aan Provinciale Staten tegen dit voornemen in het geweer. De provinciale volksvertegenwoordigers stelden vervolgens kritische vragen aan de gedeputeerde, die daarop het voorstel introk. Hij zegde toe met een nieuw voorstel te komen waarin voor de bescherming gekeken wordt naar de ecologische waarde van de bosgroeiplaatsen. Wij halen opgelucht adem, maar er is nog geen reden om de zaak te laten rusten. Wij vinden dat het huidige systeem met mogelijkheden om af te wijken goed functioneert. Nagenoeg voor alle ruimtelijk beschermde gebieden bestaat de mogelijkheid om de bescherming in specifieke gevallen op te heffen, met goed beschreven voorwaarden en kaders. Dit garandeert een zorgvuldige procedure, waarbij de beschermwaardigheid van de plek centraal staat en de opheffing daarvan de uitzondering is.

Natuurinclusief ruimtelijk denken

We zijn benieuwd naar het nieuwe voorstel van het college van Gedeputeerde Staten en hopen dat zij de kans grijpen om natuurinclusief ruimtelijk denken als uitgangspunt te nemen. Dan wordt een oude bosgroeiplaats in een nieuwe woonwijk een prachtig en karakteristiek buurt-natuurparkje. Dan beginnen we met voorsprong bij projecten voor de Basiskwaliteit Natuur, die onmisbaar zijn voor het behoud van de biodiversiteit in het landelijk en stedelijk gebied. Dan behouden we hetgeen we na tweehonderd jaar geschiedenis in de schoot geworpen hebben gekregen.

We doen er goed aan zuinig te zijn op onze natuurparels. Laten we niet alleen de Veluwe, maar ook onze oude bosgroeiplaatsen koesteren en benutten als kansen voor een natuurrijk, karakteristiek Gelderland.

< Maarten Witberg en Els Sytsma bij een oude bosgroeiplaats: 'Je denkt: gewoon een mooi bosje. Maar de echte schat is de bodem.'